

KALAMAJA JOOKSUSÜDA

Religiooniantropoloog ja pikamaajooksja *RAIVO ALLA* (35) on Kalamaja jooksuradadel õppinud tundma nii piirkonda kui ka kogenud erakordseid elususe hetki. Meditatiivsed elamused on pannud teda mõtlema, kuidas õnnestuks linnaelanikel üle saada keskkonnast võõrandumisest.

Kalamaja jooksusüdameks on kahtlemata kalmistupark, kustkaudu pääseb mööda Kalaranda kulgevat Kultuurikilomeetrit pidi pikemate jookstrassi- deni Pirita kergliiklusteel ja ka vähem avastatud jooksupiirkonda — Tööstuse tuiksaare pidi Paljassaare poolsaare kapillaarsesse teedevõrku, kus roostiku- äärsetel teedel saab seigelda ühest linnuvaatlustornist teiseni ja võhma jätku- misel kuni Peeter Suure merekindluseni välja.

Seal, kalamajakate jooksusüdames ehk praeguses kalmistupargis, armastas 1940. aastatel lõike painutada ka kunagine olümpiajooksja Mihail Velsvebel. Tol ajal asus siin veel Kalamaja surnuaed. Nüüd, mil kalmistupark pole enam ammu matmispaigana kasutuses, leiab higilõhnalisi elumärke nii kellatorni kõrvale rajatud laste mänguväljakult kui ka pargi sinkavonkalistelt radadelt, kus sörkijad (kepi)kõndijate ja lapsevankritega eluruumi jagavad.

Lühemaid lõike saaks Kalamaja pargis teha juba varahommikul — kalmistuvärvad avatakse tavaliselt hommikul kuue paiku —, kuid asfaldil karastunud jooksjatel on parem keerata Kalaranda, kust leiab pikema ja laiemat jooksuraja, mida mööda on hea ühtlast tempot hoida. See merepoolne 1,75kilomeetrine sirge on rohkem avatud tuultele, mis võib meeldida või mitte, kuid vastu varahommikust päikest on imepärane joosta ka siis, kui edasi-tagasi tüürivad suured rekkad malbest meretuulest üle lärmavad. Pealesunnituid urbanistlikku fantaasiat appi võttes on võimalik autode müra merekohinaks ümber kujutada ja lasta endas kasvada meditatiivsetel rütmidel, tunnistada jalgade plaksatusi asfaldil ja tunda rõõmu higisest lõõtsutamisest.

TERE TULEMAST TSOONI!!

Jooksjad saavad siin otsesõnu olla *in the Zone*. Jooksjate keelepruugis tähendab tsoonis jooksmine voolavat ja pingutusvaba seisundit, kui vilunud ja jooksuks treenitud kehas tekib meditatiivse kulgemise tunne. Aga siit saab alguse ka teistsugune Tsoon. Just nimelt Kultuurikatla juurest avanevad Andrei Tarkovski „Stalker“ filmist tuttavad Tsooni väravad. Tõsi, aastal 2015 maeti kodusem Kultuurikilomeeter Kalaranna liikluskoridori alla ja häma- rast, omapärasest jooksutsoonist sai üks kergliiklustee teiste seas. Nüüd tuleb Tsoon kui ohtlik imedemaa endas üles ehitada vähestest välistest pidepunktidest, üheks neist on Kultuurikatlast Lennusadama poole jääv

iseenda hooleks jäetud Patarei vangla ja teiselt poolt lagunev Linnahall, mis pakub jooksjatele siiani tänuväärset jalgealust trepijooksuks. Patarei hoonekompleks on küll nüüdseks suletud, ent sealtkaudu Linnahallini joostes võib tekkida tunne, et liigutakse ala- ja üliteadvuse vahel, süngest keldrist otse taevaste treppideni. Siin, jooksupalkerite Tsoonis tuleb soovide ja fantaasiatega ettevaatlik olla — kõik, mis pähe tuleb, saabki omal väänatud moel juhtuma. 2017. aasta alguses avati siin ka rannapromenaad, mis kulgeb merepoolses lõigus läbi sadamamaastiku, kohtub Patarei vangla süngete seintega ning läheb sealt edasi.

Mida pikemalt Kalamajas elada, seda rohkem hakkab jooksupalkside valik meenutama mee vurrutamist — kõige magusamad trajektoolid kipuvad jääma kas Paljassaare roostike vahele, Stromka metsatukka või kaugemale Piritä metsadesse, kuhu jalg ulatub peamiselt nädalavahetuse ti pikemat jooksuotsa himustades.

JOOKSUOLENID KALAMAJAS

Tervemõistuslikel tuleb jooksuphaigusega silmitsi seista teinekord üsna ootamatutes olukordades. Nii sattusid pahaaimamatud kalamajakad 10. septembril 2017 jooksumaniakkide meelevalda. Nimelt kulges Tallinna maratoni rada suuresti just Kalamaja tänavatel, kus kõigepealt tehti esimene pisem ring ümber Kalamaja, seejärel viidi jooksupjad pikemale ringile, mis Rocca al Marest Stromka kaudu uuesti tagasi Kalamajja jõudis, kuni see ühtlane jooksupjate mass siinsete autosõitjate kõrid korralikult kinni nõõris. Kohati nimetati toimunut suisa blokaadiks ja kiruti südamepõhjast nii jooksupjaid kui jooksupkorraldajaid.

Mida arvab sellest üks säherdune, kes on elu jooksuple kaotanud? Vaat nii — hoolimata sellest, et tõepoolest oleks saanud liiklemist pingevabamalt korraldada ja osa kriitikast oli hästi argumenteeritud, viib sedasorti hüsteeria taas kord antropoloogiliste tähelepanekuteni, kuidas linnainimese elulaad on niivõrd võõrandunud jalgsi liikumisest, et üks erandlik sündmus lööb kogu eluolul põhja nii alt, et ennast tuleb sotsiaalmeedias kergendamas käia.

JOOKSUOLENID MEELD

Jooksupja olemislaad kutsub teatavat sorti intensiivsele kehalisusele. Sel pole pistmist romantikute visuaalse esteetikaga või mõttekoridorides uitamisega, mispuhul pea ei tea, mida jalad teevad. Pigem saavad jooksupammudes ühte erinevad meeletajud, millest kõige tugevamalt ja teravamalt väljendub kinesteetiline tunnetus. Liikumisele keskendudes saab ka hõlpsalt kätte selle kohaolutunde, mida tavatsetakse joogatundides otsimas käia. Mõistagi tuleb esmalt harjutamise kaudu luua elementaarne baasvastupidavus ehk füüsiline vorm, et jooksupmine muutuks uuesti kehaomaseks, nagu ta lapsepõlves oli. Ja nagu ta evolutsioonilise kingitusena meile kaasaega ulatunud on.

Paljud on öelnud ja seda korrati ka Tallinna maratoni liikluskorralduse fopaast lähtunud kriitikas, et minge jooksupke metsas, pole vaja liigeseid asfaldiga tappa. Ühel juhul osutati minule juba enne maratoni ja küsiti: „Miks

inimene end tapab?“ Mõneti on see tõsi, aga ainult osaliselt. Pirita, Nõmme või Harku mets oleks tõesti loomulikum ja jalasõbralikum jooksukeskkond, kuid linnaelanikuna kuulub siiski ka asfalt minu igapäeva ja treenitud jooksuolendina pole asfalt eriliseks terviseohuks.

Küll aga on asfalt ohtlik ühes teises mõttes ja sel puhul on asfaldi kuri-teokaaslasteks ka tool ja saabas. Nimelt väljendub just sellise tsivilisatsiooni kolmainusümboli kaudu kõige vahedamalt oht inimesele kui liikumisolendile. Tsiviliseerumisprotsessis saabastatud jalalaba ei saanud enam tunnetada pinnase konarusi ja nõrgestus ajapikku nõnda, et väetimaks muutunud keha vajab toetamiseks tooli. Tool ilmus Euroopa jõukamate kodanike majja alles 16. sajandil. Selline mõttearendus pole minu kui jooksust nikastatud inimese originaalne luul, vaid sellest on kirjutanud šoti antropoloog Tim Ingold.

Konkreetselt — asfalt koos saabastega lõikas meid ära maapinnast ja jalalabad kui taktiilsed tunnetusorganid jäid üha rumalamaks. Jalataldade all paiknev tihe närvilõpmete võrgustik pole looduse poolt tühja pillatud, sealtkaudu saabuv stimulatsioon annab koos lihastes ja liigestes paiknevate propriotseptiivsetest retseptoritest lisanduva infoga kehaasendi kohta peaaegu tagasidet, mis omakorda peenhäälestab meie kinesteetilist suutlikkust näiteks jooksuliigutusi sooritada.

Niisiis, valge mehe koorem tähendas liikumatuks istutud ja maapinnast eraldatud keha mannetumist ning autod lausa tuli nende ringitassimiseks leiutada. Sellise kiiruga on ühiskond tooli külge arenenud, et keskmise tööinimese päev kulgeb pea vältimatu traagikana kontoritoollilt autoistmele ja sealt edasi kodusele diivanile. Siin pole tarvis mitte jooksuolendeid halvustada, vaid tasub hoopis heita valgust sellele frustrerivale olukorrale, millest lähtuvalt on sundasendid sisse võetud ka maailmavaates.

Võib küll öelda, et paksutallaliste jooksusussidega maratoonarid kompavad asfaldil joostes samamoodi pimeduses ja tõelise nomaadi kombel tegutsedes peaks sussid jalast heitma ja suure lustiga loodusesse naasma (nagu on ka tehtud). Aga seal ei pruugi Emake Maa avalisüli looduslapseks ihkajat vastu võtta — ta on kurt nendele, kellel pole keelt kõnelemiseks; enne peaks ehk linnalaps tsivilisatsiooni traumadest sisemaailma rikkuse ja tugevusega üle saama. Ja ehk siis leiame ennast juba Looduse rüpes.

Mida Kalamaja jooksunomaadist linlane saab teha? Liikumist ei saa vaid autode hooleks jätta ja kuigi liikumises olevas kehas sündiv tähenduslikkus on

istukil mõtisklejatele raskesti sõnastatav (nagu ka balletietendus vähikutele), sillutab jooksja linnatänavatel omal viisil tagasiteed inimese kui jooksuolendi omailma.

TSOONI SALADUSED

Kõige imelisem on joosta suvisel varahommikul, mil linn alles hakkab ägiseses hoogu sisse saama. Kui jaksu jätkub, saab erilise elamuse osaliseks Kalamajast Paljassaarde joostes, kus roostiku läheduses häälitsevad linnud löövad argireaalsuse uppi. Ühest 2017. aasta varasuvisest hommikujooksust kirjutasin oma blogis nii: „Jooksen Paljassaares, parasjagu suikuvus rütmis 3.50–4.00 min/km kohta ja ühtäkki lööb Päike puulatvadest lahti. Kõik sillerdab ja säutsub ning üle teeraja jooksvad kleepjad ämblikuvõrgud kompavad mu põski. Olin sattunud hetkeks Tõe valendikule, kuid jõudes linnuvaatlustornini, oli valendus pähekaranud mõttetulvas lahjenenud.“

Kalamaja jooksusüdamel ehk seal, kus Mihail Velsvebel surnute keskel südamerahuga lõigutrenni tegi, on jooksujärgselt hea teha puude kohina saatel venitusi ja jooksuharjutusi või rahustada maha jooksust ülesköetud keha. Vihje jooksuesoteerikutele: murul pikutades või puu najale toetudes saab maapinnast ammutada energiat.

Juba sai viidatud Linnahallile, mis lühemaid trepijookse võimaldab. Sealsamas, otse Tsooni väravast alustades viib asfaldist halastavam ja inimsilma eest rohkem varjul teelõik Linnahalli alt läbi kuni Kultuurikilomeetri otsani ja seal olen mõnuga teinud lühikesi kiirendusi.

Tsoon — tahan selle üle korrata — on ohtlik imedemaa, kus õnne korral saab jooksuaskeesist vormida elu pühitseva praktika. Kuid libastu ja topi muusika kõrva tümpsuma ning sa oled kadunud. Jättes keha omapead rassima, käitunud samamoodi nagu argielus vetsupotil uudiseid skrollides. Nõnda ei saa Tõde kunagi valenduma. Heideggeri sõnavara käepärastades: olemisunustusse heidetud umbisikute pilk ei eksi ekraanilt eemale, et tunnistada elu ilmsikstoomise loom(a)ulikke viise. Veel apokalüptilisemalt: masin heidab inimese enese alla, alles jääb vaid põrnitsemine. Tean, sul hakkab sellest mõttest vastik. Minul ka. Võta lunastavad jalad kõhu alt välja ja alusta palverännakut: kohe, täna!